

El llenguatge

Adhesius

14/VIII/1979

Els mots derivats d'altres mots no es poden obtenir així com així. Els nostres mitjans de formació de nous mots, els sufixos i prefixos de què disposem, són també molts d'ells propis i peculiars, amb punts de contacte amb els de les altres llengües veïnes però també amb notables divergències. I cal tenir algunes nocions clares i precises sobre aquest apartat del coneixement de la llengua si un es vol arriscar pel camí de la derivació, amb l'ajuda d'aquest o d'aquell sufix: cal saber, si més no, que determinats sufixos només permeten l'obtenció de mots derivats a partir dels primitius que pertanyen a aquesta o a aquella categoria gramatical. Posar en circulació un nou derivat és sempre un acte arriscat que exigeix molta cautela i un bon coneixement de causa. Fer-ho sense aquestes condicions i imitant, a més, el procés de derivació d'una altra llengua és exposar-se a l'obtenció d'un terme híbrid, d'una autèntica paròdia de mot.

En català disposem efectivament del sufix de derivació *-ina* (que és, de fet, la forma femenina de *-i*, d'una vaga significació diminutiva, amb el qual hem obtingut derivats com *paperina*, *barretina*, *joquina*, *serpentina*, etc. Són, però, noms derivats d'altres noms, ja que els primitius corresponents són *paper*, *barret*, *joc*, *serpent*, talment com *tamborí*, *corbatí* i *espasi* són derivats dels substantius *tambor*, *corbata* i *es-pasa* i no sembla pas que amb el mateix sufix es puguin obtenir noms derivats de verbs. Que per a designar una cosa o idea de creació recent —les etiquetes adhesives contenint eslògans propagandístics o consignes de tota mena d'ideologies, partits, campanyes, etc, que hom exhibeix a la camisa o al jersey— en castellà s'hagi creat el terme «*pegatina*», no ens ha d'induir, per obtenir un terme equivalent, a caicar el seu procediment i els seus elements constituents, és a dir, a formar-lo a partir del nostre verb enganxar, que equival al del verb primitiu castellà. I el sufix *-ina* que, com hem dit, només permet obtenir noms d'altres noms: el resultat ha estat un terme com «*enganxina*», que ens atreviríem a qualificar de grotesc, encara que molts l'ús sense envermeïllir. Molt més encertat és l'ús de la paraula *adhesiu* a que tant recorren: és, en principi, un adjectiu, però que res no ens priva d'usar com un substantiu, tal com fem amb d'altres adjectius que han absorbit la funció dels substantius que primitivament acompanyaven.

Albert Jané